

מבעל דף היומי בעיון

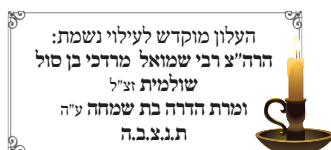
סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י, שו"ע, מ"א, ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

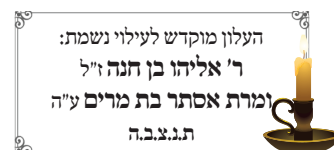
כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרויקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שיעורים ליבו חפץ | כולל שיעורי שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן ערוך אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות והחוגים | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנוקדים ואברכים עמלי תורה

יום ד' כ"ה ניסן - יום ב' ל' ניסן תשפ"א

מסכת שקלים י"ז - כ"ב

שבוע פרשת שמייני

דף י"ז

... מתני' אבא יוסה בן (חנן) יוחנן היא דאמר כנגד י"ג שערים
ברם כרבנן שבעה שערים היו בעזרה ...

ברמב"ם [פ"ה מבית הבחירה ה"ד] פסק כדעת רבנן שהיה
לביהמ"ק שבע שערים, ואת דין ההשתחויות השמיט.

מתני' י"ג שלחנות היו במקדש ח' של שייש בבית המטבחים
שעליהן מדיחין את הקרביים וב' במערב הכבש אחד של
שייש וא' של כסף על של שייש נותנין את האיברים ועל של
כסף כלי שרת וב' באולם (מבחוץ) מבפנים על פתח הבית
א' של שייש וא' של זהב על של שייש נותנין לחם הפנים
בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקודש ולא מורידין
א' של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד. גמ' תני על של
כסף (ר' אחי ור' מיישא ומטו בשם רב שמואל בר רב יצחק)
ר' יוסי בשם ר' שמואל בר רב יצחק ר' חנניה מטי בה בשם ר'
יוחנן לית כאן של כסף מפני שהוא מרתיח ...

מבואר בברייתא, שהשולחן שהיה על פתח האולם היה של
כסף, ולא כמו ששנינו במשנתנו שהיה של שיש, ומקשה ע"ז
הירושלמי [להגירסא שלפנינו] "לית כאן של כסף מפני שהוא
מרתיח, לא כן תני זה א' מן הניסים שנעשו בבית המקדש
שכשם שהיו מניחין אותו חום כך היו מוציאין אותו חום
שנאמר [שמואל א כ"א ז] לשום לחם חם ביום הלקחו", ומתרץ
רבי יהושע בן לוי אמר אין מזכירין מעשה ניסים". וביאר

הקרבת העדה, שקושיית הירושלמי שכשם שהואיל הנס
שישאר הלחם חם, כמו"כ יועיל שהכסף לא ירתח ויקלקל
הלחם, וע"ז מתרץ שאין מזכירין מעשה ניסים. אמנם
הגר"א גרס "לית כאן של שיש מפני שהוא מקרר וכו'",
ומפרש בתקלין חדתי, שלפ"ז הקושיא היא על הברייתא
שהשולחנות נעשו של כסף כדי שלא יקררו את לחם הפנים,
ומקשה דכיון שהועיל הנס שיהיה חם א"כ למה לא עשו
שלש שיש. עי' בתוס' מנחות צ"ט ב' [ד"ה של כסף] שדנו לגבי
הגירסא במשנתנו בשולחן שהיו מכניסים עליו שהיו על
פתח האולם אם היו של כסף או של שיש.

כתב המפרש בתמיד [ל"א א' ד"ה מדיחין], שהיו עוד שולחנות
בין העמודים שעליהם היו מפשיטים את הקרבנות מעורם,
אך השולחנות שאיתא כאן הם שולחנות שהיו מדיחים
עליהם את הקרביים.

ברמב"ם [פ"ה מהלכות בית הבחירה ה"ד ט"ו ט"ז] העתיק ככל
ששנינו במשנתנו, שהיו ח' שולחנות של שיש בבית
המטבחים שעליהם מדיחין את הקרביים, ועוד ב' שבמערב
הכבש - אחד משיש העשוי להנחת האיברים לפני העלתם
למזבח, ואחד של כסף שמניחים עליו את הכלי שרת, ועוד
ב' באולם - אחד של שיש [וכהמשנה ולא כהברייתא] שנותנים
עליו לחם הפנים בכניסתו, ואחד של זהב שנותנים עליו לחם
הפנים ביציאתו.

הודעה חשובה

ניתן להקדיש את העלון מידי שבוע להצלחה או לע"נ, וכן אפשר לפרסם ספרים בלבד בעמוד האחרון של העלון, העלון מודפס ב20,000 עותקים ומופץ בכל הארץ, מלבד
זה הוא נשלח במייל לרבבות אנשים, ומהם זה נשלח לעוד רבבות רבות של אנשים, כך שמעיינים בו למעלה ממיליון איש מידי שבוע, בהקדשה אחת אתם מנציחים
את יקירכם במפעל התורה וזיכוי הרבים מהגדולים בעולם, או זוקפים להצלחתכם את זכות הרבים ולימוד התורה של ציבור ענק זה, מעלת לימוד התורה היא הסגולה
הבדוקה והמועטה יותר מכל הסגולות שבעולם, בסכום של 1,000\$ תוכלו לזכות בהקדשה זו, כל הקורא זוכה! רק שני הקדשות יופיעו מידי שבוע בעמוד הראשון של העלון!
או פירסום של ספרים, עמוד שלם 1,000\$ וחצי עמוד 500\$, בפרסום זה אתם חוסכים הוצאות גדולות של הדפסה והפצה.
לפרטים: בטלפונים או במייל המופיעים בתחתית העמוד. וכן ניתן לשלם בנדרים פלוס או בקהילות על שם מכון ראש פינה, ולכתוב שם את פרטי ההקדשה

כולל ומכון ראש פינה:

... בעון קומי רבי (לוי) אילא לא היה שם לחם מהו להניחו לשבת הבאה אמר לון כתיב [שמות כה ל] ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד לחם פנים ...

ביאר התקלין חדתי, שהפסק בזה הוא לגבי אופן שסידרו הלחם בשבת [כדינו], והגיע שבת הבאה ולא היה לחם אחר ליתן ע"ג השולחן, והספק אם להשאיר לחם זה לשבת הבאה אם נפסל בלינה ע"ז, וע"ז משיב שאינו נפסל בלינה. וכתב התקלין חדתי, שאף לכתחילה יכול להשאיר הלחם כמה ימים לאחר השבת [ועי' קרבן העדה].

וברמב"ם [פ"ה מתמידין ומוספין ה"ג] כתב : כיצד יעשה בלחם ובזיכין שסדרן לאחר השבת, יניחם שם על השולחן עד שיעבור עליהן יום השבת והן מסודרין, ואחר כך יקטיר הבזיכין לשבת הבאה אחר השבת שעברה עליהן והן מסודרין, שאפילו נשאר הלחם עם הבזיכין על השולחן כמה שבתות אין בכך כלום. עכ"ל. וביאר האור שמח, שמקורו של הרמב"ם הוא מהירושלמי כאן, עיי"ש.

[ועיקר סוגיא זו היא במנחות צ"ו צ"ז, ושם יתבאר בהרחבה בעז"ה].

דף י"ח

מתני' שלשה עשר שופרות היו במקדש וכתוב עליהן תקלין חדתי ותקלין עתיקין ...

מבואר בירושלמי בתחילת הפרק, שהיו עושים השופרות צרות מלמעלה ורחבות מלמטה מפני הרמאין. ופירשו המאירי ותלמיד הרשב"ש ורבינו משולם, שהרמאין היו עושין עצמן כאילו נותנין לתוכה ונוטלין מתוכה, וגם היו עקומות ועגולות כעין שופר, וכ"ז כדי שיהא קשה ליטול משם.

ומבואר בסוגיא בקידושין [נ"ד א'], שהשופר של התקלין עתיקין היה נופל לשירי הלשכה [ודנה מבוארים לעיל י' ב].

פירש רש"י [בתמורה כ"ג ב' וקדושין נ"ד א' ויומא ס"ב א'], שמי שלא הביא שקלו באדר מביאו כל השנה ונותנו באותו שופר, וכשיגיע אחד מן השלשה פרקים שתורמין את הלשכה נותנן בלשכה ונתרם עם שאר הכסף שבלשכה. וזהו כשיטתו שהיו תורמין ג' פ' ממה שהובא אחר ר"ח ניסן. וזה רש"י לשיטתו הסובר שתורמו את הלשכה ג' פעמים בשנה [וכמו שהבאנו לעיל דף ח' דעתו בזה]. אמנם כבר נתבאר דעת הרמב"ם [שם] שאינו סובר כן, אלא סובר שהתורומה היתה רק פעם אחת בשנה אלא שג' פעמים היו מוציאים מהלשכה בקופות כדי לעשות פרסום לדבר, וכמו שנתבאר שם, ולפי שיטתו המשנה מתפרשת לגבי התורומה שהיו תורמים עד א' בניסן. וכן כתב [פ"ב ה"א] : כיצד כונסין השולחנים את השקלים בכל מדינה ומדינה, מניחין לפנייהם שתי תיבות שוליים התיבה רחבין מלמטה ופיה צר מלמעלה כמין שופר כדי שישליכו לתוכן

ולא יהיה אפשר ליקח מהן בנחת, ולמה עושין שתי תיבות, אחת שמשליכין בה שקלים של שנה זו, והשנייה מניחין בה שקלי שנה שעברה, שגובין ממי שלא שקל בשנה שעברה.

ומשמע מדברי רש"י בתמורה ויומא [שם], שהתורם בזמנו בא' באדר אין נותנו בשופר אלא מביאו ללשכה, אבל מדברי הרמב"ם לא נראה כן, וכן המאירי ביומא [נ"ה ב'] כתב, שכולן היו נותנין השקלים בשופרות ואח"כ היו הגזברין מעבירין אותו ללשכה וכ"כ תלמיד הרשב"ש וכ"כ רש"י בקדושין [שם], שהיה נשאר בשופרות עד ר"ח ניסן ואז הביאו ללשכה, אבל התוס' שם כתבו שהיו מעבירין המעות מיד כל אדר להלשכה.

וכתבו התוס' בקידושין שם, שאפילו הביאוהו אחר סוכות שכבר אין מוציאים מהלשכה בשנה זו, אפ"ה מניחין אותו בשקלי שנה זו שמה יחסר ויקחו מהם, וכ"כ הריטב"א שם. והרמב"ם [שם ה"ו] אחר שכתב התרומה שהיו עושים בסוכות, כתב : לא הספיקו להן השקלים שבשלש קופות הגדולות וכלו עד שלא הגיע ניסן חוזרין ותורמין משירי הלשכה. עכ"ל. ופירש החזו"א [מנחות ס' כ"ט סק"ט], שהיינו ג' מאלו שהגיעו עדיין בשנה זו, וכמש"כ תוס' והריטב"א. אמנם תלמיד הרשב"ש כתב, שאחרי שתורמו בפרוס החג ששוב אין תורמין בשנה זו נותנן בשופר של תקלין עתיקין והגזברין נותנין אותן בשירי הלשכה שנשאר אחר התרומה.

וברמב"ם הנ"ל מבואר, שהשופרות היו בכל מדינה ומדינה, וכן כתבו המאירי ורבינו משולם והרש"ס. אמנם ברא"ש והרע"ב הביאו, שיש שפירשו שהיו שופרות רק בירושלים ולא בכל מדינה, ומפני הטמאים שאין יכולין ליכנס לעזרה עשו עוד שופרות בירושלים שיוכלו לתת המעות שם, ולפי גירסתנו בירושלמי תקלין עתיקין לא הי' אלא במקדש בלבד, וכן גירסת הגר"א שלא מחקה, אמנם בשקל הקודש [בביאור ההלכה פ"ב ה"א ד"ה בכל] הביא שרוב הראשונים לא גרסו כן בירושלמי, עיי"ש.

... קנינין הן תורין וגוזלי עולה הן בני יונה כולן עולות דברי ר' יהודה וחכ"א קנינין אחד חטאת ואחד עולה גוזלי עולה כולן עולות ...

מבואר בירושלמי טעמו של ר' יהודה, שאם היו עושים שופר לקיני חובה יש לחשוש שמא ימותו הבעלים והו"ל מעות של חטאת שמתו בעליה. ופסק הרמב"ם [פ"ב ה"ב] כת"ק שהיו שופרות לקיני חובה.

וכתבו הרמב"ם בפיה"מ והריבב"ן, שעשו שופר בפ"ע לשופר של הנדבה, כי כאן כולן עולות והשופר השלישי היו א' חטאת וא' עולה כדי שלא יתערב.

וכתב המאירי [יומא נ"ה ב'], שלדעת ת"ק סומך על הכהנים שבודאי יקריבוהו בו ביום ואוכלת בקדשים לערב שחזקה

שאינן ב"ד של כהנים עומדים משם עד שיכלו כל המעות שבשופר ויקריבו כנגדן קינים [כמש"כ הרמב"ם פ"א ממחור"כ הי"ב], ואין הכהנים חוששים שמא מתה אחת מהן ונמצא דמי חטאת מתה מעורבת כאן שכל חטאת שלא נודעה מיתת בעליו מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים, ואף כשמת א' מן הנותנים בודאי קודם שנתקרב חטאתו, מ"מ לוקחין דמי אותה חטאת מאותו שופר שנודע מיתת בעליו ומשליכין לים וסומכין בברירה כלומר הוברר הדבר שאותם שהלכו לים הם אותם של אותו שמת, שהרי כל התערובות שברוב היתר דברי סופרים הם, דמדאורייתא חד בתרי בטל, ואף לדעת הסוברים שקדשים אינן בכלל זה מ"מ לענין אם נפלו לים הגדול אף בקדשים כן.

וכתבו תוס' בפסחים [צ' א'], שכל אחת היתה צוררת מעותיה בפ"ע כדי שלא יקריב משל א' ב' חטאות או ב' עולות. וכתב הרש"ם, שלא היו מפרשים איזה מעות לחטאת ואיזו לעולה, אלא סמכו על הכהן שיקרא להן שם.

דף י"ט

פרק מעות שנמצאו [פ"ז]

מתני' מעות שנמצאו בין השקלים לנדבה קרוב לשקלים יפלו לשקלים לנדבה יפלו לנדבה מחצה למחצה יפלו לנדבה בין עצים ללבונה קרוב לעצים יפלו לעצים ללבונה יפלו ללבונה מחצה למחצה יפלו ללבונה בין קינין לגוזלי עולה קרוב לקינין יפלו לקינין קרוב לגוזלי עולה יפלו לגוזלי עולה מחצה למחצה יפלו לגוזלי עולה ...

מבואר במשנה, שמעות שנמצאו בין שופר לשופר הולכים אחר הקרוב יותר, ואם הוא מחצה על מחצה בין שניהם מביאים את השקלים לחמור יותר. ולכן אם נמצאו בין עצים ללבונה ילכו ללבונה שהלבונה חמורה מהעצים, שהלבונה עצמה קרוב, והעצים מכשירי קרבן. וכן אם נמצאו בין השופר של קיני חובה לשופר גוזלי עולה שהם נדבה ילכו לשופר של הגוזלי עולה, כי בקן יש גם חטאת שבשרה נאכל, אבל עולה היא כליל לה, ולכן חמורה יותר. ואם נמצאו בין שקלים לנדבה יפלו לנדבה, ומבואר בירושלמי ב' טעמים לזה, האחד שבשקלים יכולים ליפול לשירי הלשכה שהיו בונים בהם חומות העיר וכו', וזה בדרגא פחותה משופר הנדבה שהיו מביאים ממנו קרבנות, וטעם שני, שכיון שנמצאו באמצע דינם כמו שקל שמתו בעליו שנופל לנדבה, וגם כאן, השקל שנמצא באמצע אין לו בעלים כי אין ידוע למי שייך ולכן נופל לנדבה [ואיתא בירושלמי, שהיו עשויים כמים 'בכולייאר' שהוא כלי שהוא חצי עגול, ולכן יכלו המעות להיות בין כל השופרות].

וכן פסק הרמב"ם [פ"ג הי"ד] כל הדינים המבוארים במשנה.

אמנם ברא"ש ורע"ב ותלמיד הרשב"ש כאן כתבו, דדוקא אם היו שוין אבל אם בא' מהתיבות יש יותר מעות הולכין

אחר הרוב דקי"ל רוב וקרוב הולכין אחר הרוב [כדאיתא בב"ב כ"ג ב', וכן כתב הרמב"ם פ"ט מרוצח ה"ז]. וכתבו הרא"ש ותלמיד הרשב"ש, שאחר רוב העולם אין שייך לילך כאן לפי שאין מכניסין מעות חולין בהר הבית. אמנם מדברי הרמב"ם נראה שאינו מחלק בזה, וביאר רבינו משולם טעמו, מפני שפעמים כאן רוב ופעמים כאן רוב ואין ידוע מתי נפל, ועוד דכיון דלא נידי אלא שנפל מהקופה ל"ש לילך אחר הרוב.

... (מותר) עשירית האיפה שלו רבי יוחנן אמר יוליכם לים המלח רבי לעזר אמר יפלו לנדבה ...

במנחות [ק"ח א'] איתא שמותר עשירית האיפה תירקב, וכן פסק הרמב"ם [פ"ה מפסוה"מ ה"ח].

... האשה הזאת במה היא מתכפרת אמר ר' יצחק תנאי בית דין הוא המספק את הקינין הוא מספק את הפסולות ...

גירסת הגר"א "את הפסולות ואת האובדות", והיינו שהמספק לביהמ"ק קינין מספק להם גם כנגד אלו שבספק נאבדו, ולכן גם אם השקל נפל מהשופר של הקינין והיה קרוב יותר לשל נדבה או שהיה מחצה על מחצה שגם כן דינו לילך לנדבה, האשה תתכפר ע"י מה שיביא עליה המספק הקינין.

ושיטה זו היא שיטת ר' יוסי בסוף הפרק הסובר שהמספק הקינין היה מספק גם כנגד אלו שנפסלות, אמנם לת"ק היו באות משל ציבור. וברמב"ם [פ"ז מקלי המקדש ה"ט] פסק, שקן שנמצא פסול או שנפסל קודם שיקרב נותן אחר תחתיו, וכדעת ר' יוסי, וכתב הכסף משנה, שאין לתמוה למה לא פסק כת"ק דאמר ושקינים פסולות באות משל צבור, דאיכא למימר שפסק כרבי יוסי משום דמסתבר טעמיה, ועוד דת"ק הוי ר"ש [כמפורש שם], ופסק כרבי יוסי לגבי ר"ש.

אמנם ברמב"ם לא נזכר מש"כ הגר"א שהיה מביא גם כנגד האבוד. ובקרבן העדה כאן ביאר, שאף זו מן הפסולות היא וצריך המספק קינין ליתן קינין כפי המעות הנמצאים, וא"כ לדינא אין נפק"מ בזה.

מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר, ובהר הבית חולין, ובירושלים בשאר כל ימות השנה חולין, ובשעת הרגל הכל מעשר ...

ביאור המשנה, שמעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה בירושלים במקום שמוכרים וקונים הבהמות, בכל ימות השנה אנו אומרים שאלו הן מעשר, כי רוב הבהמות שניקנות בירושלים בכל ימות השנה הן מכסף מעשר שני. אף על פי שיתכן והמעות נפלו מהמוכרים [נהרי הן חולין], כיון שהקונים הם הרוב, ויש כמה קונים על כל בהמה הולכים אחר הרוב. ומעות שנמצאו בהר הבית [ולא לפני סוחרי בהמות] אפילו בזמן הרגל חולין, משום שהולכים אחר רוב השנה, ואז רוב המעות שבידי בני אדם הן מעות חולין ואנו אומרים שהמעות שנמצאו עכשיו כנראה נפלו לפני הרגל [מכיון שהרגל הוא רק

נבילות שאין בו, אבל לעולם בכל אופן הוא אסור באכילה. וכן פסק הרמב"ם [פ"ח ממאכלות אסורות ה"א י"ב] ובטוש"ע [י"ד סי' ס"ג].

דף כ'

מתני' בהמה שנמצאת מירושלים ועד מגדל עדר וכמדתה לכל רוח, זכרים עולות נקיבות זבחי שלמים ...

בגמ' בקידושין [נ"ה א' - ב'] בביאור המשנה כאן אמרו, שמה ששינו במשנה כאן שזכרים קרבים עולות היינו שצריך להביא כנגדם גם עולות [שהרי זכרים באים גם שלמים וגם עולות], וממתין לה עד שתומם, ומביא שתי בהמות ומתנה וכו', ומקשה "זכרים עולות - דילמא תודה היא", ומתרץ "דמייתי נמי תודה" ומקשה "והא בעיא לחם" ומתרץ "דמייתי נמי לחם". ומקשה "ודילמא אשם הוא" ומתרץ "אשם בן שתי שנים, ואשתכח בן שנה". ומקשה "ודילמא אשם מצורע הוא נזיר הוא", ומתרץ "לא שכיח". ומקשה "ודילמא פסח הוא", ומתרץ "פסח בזמנו מיזהר זהירי ביה ושלם בזמנו שלמים הוא". ומקשה "ודילמא בכור ומעשר הוא", ומתרץ "למאי הלכתא למיכלינהו במומן ה"נ במומן מתאכלי וכו'". ומקשה "נקבות זבחי שלמים - דילמא תודה היא", ומתרץ "דמייתי תודה", ומקשה "והא בעי לחם" ומתרץ "דמייתי נמי לחם", ומקשה "ודילמא חטאת היא" ומתרץ "חטאת בת שנתה ואשתכח בת שתי שנים", ומקשה "ודילמא חטאת שעברה שנתה" ומתרץ "לא שכיח", ומקשה "אשתכח בת שנתה מאי וכו'" ומתרץ "אמר אביי (בת שנתה) כחטאת (ודאי) כונסה לכיפה והיא מתה מאליה".

וברמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק ו' הלכה י"ח] כתב : בהמה שנמצאת מירושלים ועד מגדל עדר וכמדתה לכל רוח, אם נקבה בת שנתה היא כונסה לכיפה עד שתמות שמא חטאת היא, היתה בת שתיים יביאנה שלמים ויביא עמה לחם שמא תודה היא, מצא זכר בן שתי שנים אין לו תקנה, שמא אשם הוא ועדיין לא כפרו בעליו, מצא זכר בן שנה מניחו עד שיפול בו מום, ומביא שתי בהמות תחתיו ומתנה ואומר אם עולה היה זה עולה תחתיו ואם שלמים היה זה שלמים תחתיו, ומקריב האחד עולה ונסכיו משל צבור, והאחר שלמים עם הלחם שמא תודה היה, ומה יעשה בזה הנמצא יאכל במומו שאפילו היה בכור או מעשר במומו הוא נאכל, ואם פסח אחר זמנו הוא הרי זה שלמים ובזמנו הכל נזהרין בו, ואם תאמר שמא אשם נזיר או אשם מצורע הוא, אינן מצויין תמיד, לפיכך לא חשו להן.

וכתב הכסף משנה, שמשמע מדברי הרמב"ם דכי אמרינן "דמייתי תודה", היינו לומר דמייתי לה ומתנה עליה ואומר אם שלמים היא הריני מקריבה לשם שלמים ואם תודה היא הריני מקריבה לשם תודה, שהרי שניהם קדשים קלים הם ומתנותיהם שוה ותאכל כחמור שבהם ליום ולילה עד חצות.

מיעוט מהשנה]. ואם נמצאו בשווקי ירושלים, לא לפני סוחרים בהמה ולא בהר הבית, בשאר כל ימות השנה חולין, כי הולכים אחר הרוב, ובשעת הרגל הכל מעשר, כי רוב האנשים בירושלים ברגל הם עולי רגלים ורוב הכסף בידם הוא מעות מעשר שני. ומבואר בב"מ [כ"ז א'] טעם ההבדל בין שווקי ירושלים לבין הר הבית, ששווקי ירושלים מנוקים בכל יום ולכן המעות שנמצאו כנראה שהן מהיום, ורוב המעות ברגל הן מעות מעשר שני.

וכן פסק הרמב"ם [פ"ו ממעש"ש ה"ט י'] כל זה.

... בשר שנמצא בעזרה איברים עולות, וחתיכות חטאות. ובירושלים זבחי שלמים. זה וזה תעובר צורתו ויצא לבית השריפה. נמצא בגבולין איברים נבילות, וחתיכות מותרות, ובשעת הרגל שהבשר מרובה אף איברים מותרות ...

מבואר במשנה, שבשר שנמצא בעזרה, אם היה מנותח לאברים כמו שרגילים לנתח קרבן עולה, דינם של החתיכות להיות עולות. ואם היו חתיכות, מוכנות לאכילה, תולים שהבשר מיועד לקרבן חטאות הנאכל. ואם הבשר נמצא בירושלים, תלים שבא מזבחי שלמים שנאכלים גם הם. ובין הבשר הנמצא בעזרה ובין הנמצא בעיר, אסור לאכול את הבשר כי נפסל מחמת היסח הדעת, כלומר, באותו זמן שהיה אבד, הבעלים הסיחו דעתם מהבשר, ובוזה נפסל לאכילה. אך כיון שיש רק ספק אם נטמא, מניחים את הבשר עד למחרת [אם הוא חטאת, או יומיים אם הוא עולה או שלמים] ואז נפסל משום נותר, ויוצא לבית השריפה כדין נותר, כלומר, נשרף שם. ולפיכך כתבה המשנה חזקת הבשר כדי לדעת כמה זמן יש להמתין לפני שנשרף.

אמנם, הרמב"ם בפירוש המשניות וכן בהלכות פסולי המוקדשין [פ"ט ה"ד] למד, שהוזכרה החזקה בשביל איסור האכילה. דהיינו, אם ישראל אכל מה שנמצא בירושלים אינו חייב כלום שהרי אכל שלמים, ואם אכל כהן חתיכות הנמצאות בעזרה לא חייב כלום שהרי חטאות מותרות לו באכילה, ושניהם אם אכלו אברים בעזרה חייבים, וישראל חייב אף על חתיכות.

עוד מבואר במשנה, שאם נמצא מחוץ לירושלים, אם היה הבשר מנותח איברים דינו כדין נבילות, וניתחה כדי שיאכלוה הכלבים. ואם נמצא חתוך לחתיכות מותרות, כי אם היה נבילה לא היה טורח לחתוך אותו לחתיכות, אלא היה זורקו לכלבים.

ובשעת הרגל שהבשר מרובה, אף איברים מותרות, כי ברגל שאוכלים הרבה בשר מבשרים את הבשר אברים ולא חתיכות קטנות.

ובבבלי חולין [צ"ה א'] אמר רב, בשר שנתעלם מן העין אסור, ומבואר בגמ' שם, שרב מפרש המשנה כאן לענין טומאת

... עשירית האיפה של כ"ג רבי יוחנן אמר חוצה אותה ואחר כך מקדשה ר"ש בן לקיש אמר מקדשה ואחר כך חוצה אותה ...

במנחות [ה' א'], גופא, חביתי כהן גדול - רבי יוחנן אמר: אינה קדושה לחצאין, ור' אלעזר אמר: מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין. א"ר אחא: מאי טעמא דרבי יוחנן? אמר קרא: מנחה... מחציתה, הביא מנחה ואח"כ חוציהו.

ופסק הרמב"ם [פי"ג ממעשה הקרבנות ה"ב]: וכיצד עשיית חביתי כהן גדול, מביא עשרון שלם ומקדישו וחוצהו בחצי עשרון שבמקדש שאע"פ שהיא קריבה חציו אינה מתקדשת לחציו. עכ"ל. והיינו כדעת ר' יוחנן.

דף כ"א

פרק כל הרוקין [פ"ח]

מתני' כל הרוקין הנמצאין בירושלים טהורין חוץ משל שוק העליון דברי ר"מ רבי יוסי אומר בשאר כל ימות השנה שבאמצע טמאין שבצדדין טהורין ובשעת הרגל שבאמצע טהורין שבצדדין טמאין מפני שהמועטין מסתלקין לצדדין ...

פסק הרמב"ם [פי"ג מאבות הטומאה ה"ח] כר' יוסי.

... כל הכלים הנמצאין בירושלים דרך ירידה לבית הטבילה טמאין ודרך עליה טהורין שלא כירידתן עלייתן דברי ר"מ ר' יוסי אומר כולן טהורין חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה המיוחדין לקברות ...

מבואר במשנה, שכלי שיש לבעלים שימוש בו אי"צ להטבילו כי ודאי הבעלים טהרוהו, ולכן סכין בי"ד אי"צ להטבילו כי הבעלים זקוקים לו לפסח. אמנם סכין בי"ג יש לחוש שהבעלים לא טהרוהו כיון שיש להם שהות למחר. וקופיץ [שהוא סכין גדול השובר עצמות] כיון שאי אפשר להשתמש בו לאכילת הפסח, גם בי"ד שונה ומטביל כי יתכן שהבעלים לא הטבילוהו כיון שלא היו זקוקים לו. ורוצה הגמ' בפסחים [ע' ב'] להוכיח מדין זה שגם בחגיגה יש איסור של שבירת העצם דאל"כ הרי גם הקופיץ ראוי לו לצורך החגיגה. ודוחה הגמ' דלעולם אין בחגיגה איסור של שבירת העצם אלא שמייירי שהיה נשיא גוסס בי"ג וכיון שיתכן שימות בי"ד ורוב הציבור יהיו טמאים והפסח יבוא בטומאה ואז לא יביאו קרבן חגיגה [שאין חגיגה בפסח הבא בטומאה וכמבואר שם לעיל ס"ט ב'], ואף אם הנשיא לא ימות מ"מ יתכן שלא תזדקק חבורתו לחגיגה כי יהיו הנמנם על הפסח מועטים, וכיון שיש כאן ב' ספיקות הבעלים אינם חוששים להטביל הקופיץ לשם החגיגה.

וכתב הרמב"ם [פי"ג משאר אבות הטומאה ה"ה]: כל הכלים הנמצאין בירושלים טהורין אפילו נמצאו דרך ירידה לבית הטבילה, שלא גזרו טומאה על הכלים הנמצאים בירושלים חוץ מן הסכינים לשחיתת הקדשים מפני חומרת הקדשים,

בד"א בסכין הנמצאת בירושלים בשאר ימות השנה אבל אם מצא סכין בירושלים בי"ד בניסן שוחט בה הקדשים מיד ואפילו חל י"ד להיות בשבת שלא גזרו על הסכינים הנמצאים ביום הזה, וכן אם מצאה ביום טוב שוחט בה מיד שחזקת כל הכלים ביום טוב טהורין.

וביאר הכסף משנה, שמה שכתב הרמב"ם ש"לא גזרו על הסכינים ביום זה" היינו מחמת הטעם שהכל מטהרים סכיניהם אז, וכמש"כ רש"י בסוגיין. והעיר הכסף משנה למה השמיט הרמב"ם דין הקופיץ שבוזו ובוזה שונה ומטביל. ותירץ, שהרי קי"ל כחכמים החולקים על בן תימא ואינם סוברים ההיקש מפסח לחגיגה וא"כ ודאי מותר לשבור עצם בחגיגה, ומבואר בגמ' שלהצד שאין בחגיגה איסור שבירת העצם צריך להעמיד בנשיא גוסס בי"ג ומת בי"ד שהוא מילתא דלא שכיחא, ולכן כתב סתם דין הסכינים הנמצאים שבכלל זה הקופיץ שהוא צורך שחיתת קדשים הוא לשבור עצמות החגיגה [א"ה. וע"ע בהשגת הראב"ד כאן, ומה שהשיב עליו הכסף משנה].

דף כ"ב

מתני' איברי התמיד ניתנין מחצי כבש ולמטה (במזרח) במערב של מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה (במערב) במזרח של ראשי חדשים ניתנין על כרכוב המזבח (למטה) מלמעלן ...

מבואר במשנה, שכיון שקרבן תמיד הוא עולה ונשרף כליל על המזבח, היו חותכים אותו איברים איברים כמו כל קרבן עולה, והאיברים ניתנין מחצי כבש ולמטה במערב. ופירשו רש"י בסוכה [נ"ד ב'] והמפרש בתמיד [ל"א ב'] לפי שהכהן שהיה מעלה את האיברים למזבח, היה מניח את האיברים על כבש המזבח, הולך לקרות ק"ש ואח"כ היה מעלה אותם מהכבש אל המזבח. והיה מניחם מחציו של הכבש ולמטה, היינו בשש עשרה האמות הראשונות, כי הכבש אורכו היה ל"ב אמות. והיה מניח אותם בצדו המערבי של הכבש.

ורש"י גורס שם, שמסדרים את איברי תמיד במזרח לסימן שהן של תמיד, שפעמים היו מתעכבין אברי תמיד עד המוסף והיה צריך היכר שלא יקטירו למוספים קודם לעולת התמיד. והתוס' שם כתבו דאין גירסת הספרים נכונה. אלא כך שנויה בשקלים אברי תמיד וכו' במערב ושל מוספים וכו' במזרח עכ"ל. וכן היא גירסת המפרש בתמיד שם, דלהכי נתנום לאברי תמיד במערב לפי שהמערבה שעל המזבח היא במזרחו כמו שהוא שם בפ"ב לכך נותנים האברים במערבו של כבש לפנות מקום הליכותם כשיוליכום אחר כך לראש המזבח על המערבה שהיא במזרח ועיין טעם אחר בסמוך. וכתב גם כן טעם שהיו נותנים אותם למטה מחצי הכבש. ולא מחצי כבש ולמעלה. שלאחר הקטרת הקטורת חוזרין ומוליכין האברים למזבח ואם היו קרובים למזבח לא תראה

הולכה ע"כ. וכגירסתם זאת כתב הרמב"ם [פ"ו מהלכות תמידין ומוספים ה"ג]. והעיר התוי"ט כאן, שכן בתחינה המיוסדת לאומרה באשמורת בוקרו של ערב ר"ה "מיוסד אזי ים [היינו צד מערב] כבש ומלחום". אבל הרע"ב בתמיד שם כתב, דביום שאין בו מוסף אברי תמיד במערב לצד השכינה, אבל ביום שיש בו מוסף המוספים שהן חובת היום במערב ושל תמיד במזרח אפשר שהוא ז"ל סובר לפי גירסת רש"י דהיינו דוקא ביום שיש בו מוסף. והיינו נמי דבמשנה ביומא [פ"ב מ"ד] פירש ג"כ דנותנים במזרח לפי שהיא שנויה ביום הכפורים שיש בו מוסף.

ושל ר"ח היו ניתנים על הכרכוב [בין קרנות המזבח בגובה המזבח היה מקום ברוחב אמה שהיה 'מקום הילוך רגלי כהנים' דהיינו שהכהנים הלכו שם כדי להגיע מקרנות המזבח אחת לשניה, ושם היה מניח את אברי קרבן ר"ח] מלמעלה, כדי לפרסם שהיום ר"ח. ומבואר בירושלמי, דכמו כן שיר של ר"ח דוחה שיר של שבת כדי לפרסם שהיום ר"ח, ואף שמוספי שבת קודמים למוספי ר"ח דכל התדיר מחבירו קודם לו. וכן פסק הרמב"ם [פ"ו מתמידין ומוספין ה"ג ט' י'] כל זה.

... השקלים והביכורים אינן נוהגין אלא בפני הבית, אבל מעשר דגן ומעשר בהמה ובכורות נוהגין בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית ...

ביאר הרא"ש, שהשקלים הם לצורך קרבנות הן וכיון שאין בית למה יפרישום. וברמב"ם [בסה"מ מ"ע מ"ה וק"ס] ביאר, שכתוב "ונתת אותו על עבודת אהל מועד", ואם אין אהל מועד אין שקלים. וכן פסק הרמב"ם [פ"א ה"ח], וכתב שבזמן שביהמ"ק היה קיים היה נוהג גם בחו"ל [וכמבואר לעיל דף ב' ועי' מה שכתבנו שם], וביאר הבני בנימין, דחובת הגוף הוא ונוהגת גם בחו"ל [קידושין ל"ו ב'].

והטעם שביכורים אינם בזמן שאין ביהמ"ק קיים, הוא כיון דבהדיא כתיב בהו [שמות כ"ג] "תביא בית ה' אלהיך". ומעשר דגן נוהג כיון דקדושת הארץ לא בטלה, ולכך צריך להפריש תרומות ומעשרות. ומעשר בהמה, צריך להפריש העשירי. ובבכורות [נ"ג א'] אמרו שבטלו מעשר בהמה דלא ליתנו בה לידי תקלה. ופסק הרמב"ם [הלכות ביכורים פרק ב הלכה א, פ"א מתרומות ה"א, פ"ו מבכורות ה"ב, שם פ"א ה"ה] כל הדינים הנ"ל.

המקדיש שקלים וביכורים הרי זה קודש ר"ש אומר האומר ביכורים קודש אינן קודש ...

מבואר בירושלמי שהלכה כר"ש. וברע"ב ביאר סברת ר"ש, דכיון דבהדיא כתיב בהו "תביא בית ה' אלהיך" [כנ"ל], אפילו הפרישן בדיעבד לא קדשי בזמן הזה, ואין שם בכורים חל עליהן שלא בפני הבית. אמנם הרמב"ם בפיה"מ פירש, המקדיש לבדק הבית שקלים ובכורים שיש לו כבר. וכתב הרע"ב, שלפירושו לא אתברר טעמא דר"ש אמאי שקלים קדשי ובכורים לא קדשי.

וברמב"ם [פ"ו מערכין וחרמין הט"ז] כתב : המקדיש שקלו לבדק הבית הרי זה קדש, הקדיש בכורים לבדק הבית אינן קדש, אבל אם הקדישן הכהן אחר שבאו לידו הרי אלו קדש. עכ"ל. והיינו כשיטתו הנ"ל. וביאר הרדב"ז, שהשקל חייב באחריותו עד שיגיע ליד הגזבר, והבכורים הם נכסי כהן ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו.

הדרן עלך מסכת שקלים